

**ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ
У 100 РОКІВ:
від Катеринославського
політехнічного інституту
до Придніпровської
державної академії
будівництва
та архітектури**

ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ У 100 РОКІВ

100-річчя з дати заснування вищої інженерно-будівельної освіти у Катеринославі — Дніпропетровську — Дніпрі є чудовою нагодою проаналізувати увесь пройдений шлях, здійснивши подорож сторінками історії. Така мандрівка у часі, з огляду на численні архівні документи, роботи вчених — істориків і краєзнавців, спогади багатьох учасників подій, матиме, так би мовити, три зупинки:

1. Катеринославський політехнічний інститут (1916–1921).
2. Катеринославський вечірній робітничий будівельний технікум (1921–1930).
3. Дніпропетровський будівельний інститут (ДБІ, 1930–1935), Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут (ДІБІ, 1935–1994), Придніпровська державна академія будівництва та архітектури (ПДАБА, з 1994 р.).

Перед безпосереднім висвітленням освітнього літопису слід зазначити, що всі описувані події нерозривно

пов'язані зі своїм часом, адже поєднують численні ознаки тих чи інших десятиліть в історії країни. Власне, це є свідченням взаємозбагачення шляхом тісного зв'язку будівельної галузі, будівельної освіти й навколишнього світу. Так, світ удосконалюється будівництвом. Своєю чергою, будівництво розвивається, відповідаючи на потреби і запити сучасного для нього світу. Безліч архітектурних стилів, різноманітні способи містобудування, величезна кількість інших професійних елементів демонструють беззаперечну єдність фаху будівельника і всього процесу будівництва зі своїм часом. Отже, можна рішуче стверджувати, що сегмент сучасності посідає важливе місце у галузі будівництва.

Та існує ще одна точка зору. В усі віки люди потребували міцного даху над головою — зручного, надійного дому, де можна відчутися захищеним, де зростають твої діти і живуть твої батьки. Такий дім будували, будують сьогодні і будуватимуть завжди, не зважаючи ні на революційні перевороти, ні на соціальні та громадські потрясіння, політичні й економічні кризи. Тож у терміні «будівництво» крім сучасного існує вічне, і ці поняття, як кажуть, — дві сторони однієї медалі. А поєднати їх можна, послідовно мандруючи сторінками історії становлення і розвитку вищої будівельної освіти на теренах Дніпропетровщини.

Перша зупинка подорожі — *Катеринославський політехнічний інститут*, пов'язана з усвідомленням, що розвинена будівельна галузь є основою процвітання країни загалом і конкретного міста зокрема.

Так, історія свідчить, що ключову роль у процесі підготовки фахівців будівельного профілю відіграють відповідні навчальні заклади, які, навіть змінюючи один одного на мапі міста, зберігають і розвивають закладені у минулому традиції інженерно-будівельної освіти. Знання літопису виникнення першого технічного закладу будівельного профілю в Дніпрі дозволить суттєво вплинути на формування громадянсько-патріотичної позиції молодих інженерів будівельної галузі, адже усвідомлення минулого є запорукою щасливого майбутнього.

Після відкриття у середині 1880-х рр. в Катеринославі Брянського металургійного заводу і залізниці, яка сполучила Криворізький рудний і Донецький вугільний басейни, місто пережило «індустріальний вибух», що позначився на всіх сферах його життя. Так, з 1885 по 1915 р. стрімко зросла чисельність населення (з 41,8 до 225,4 тис. осіб); удвічі збільшилася територія міста; в рази, а іноді в десятки разів, підвищилася кількість торговельних, промислових, просвітницьких і навчальних закладів. Але наявність вищих навчальних закладів була привілеєм столичних міст або регіональних центрів, до яких тодішній Катеринослав ще не належав. Місцева інтелігенція вела боротьбу за відкриття у місті нових вищих навчальних закладів, оскільки

наявних — Вищого гірничого училища (перетвореного на інститут у 1912 р.) і Комерційного училища (яке мало всі підстави реорганізуватися в інститут) не вистачало, щоб підготувати фахівців вищої кваліфікації для промислового міста.

З початком Першої світової війни, як не дивно, ситуація у сфері розвитку вищої освіти у місті поліпшилася. Спочатку, в 1915 р., постало питання про переведення до Катеринослава університетів, що потрапляли до зони бойових дій — Варшавського та Юр'ївського. Хоча ці плани не були реалізовані, міська громада в 1916 р. активно обговорювала питання про відкриття у місті відразу чотирьох вишів — класичного університету, політехнічного, транспортного та сільськогосподарського інститутів. Першим, як стверджує краєзнавець В. С. Старостін, був реалізований проект політехнічного інституту, який розпочав свою роботу 31 січня 1917 р., але Статут закладу був підписаний міністром народної освіти Росії, графом П. М. Ігнат'євим ще 5 квітня 1916 р.

За суттєвою допомогою викладачів Катеринославського гірничого інституту та часткового використання його матеріально-технічної бази організатори Політехнічного інституту змогли налагодити роботу закладу та оголосити перший набір студентів уже в серпні 1916 р. Численні справи студентів першого набору Політехнічного інституту, що зберігаються у фонді Р2065 Дніпропетровського державного обласного архіву, датовані серпнем 1916 — січнем 1917 р. Всього у фондах архіву зберігається 2661 справа студентів і викладачів Приватного політехнічного інституту, які свідчать про його активну діяльність упродовж 1916–1921 рр. Через студентські і викладацькі справи можна прослідкувати еволюцію назви Приватного політехнічного інституту: у 1918 р. він знаний як Катеринославський єврейський науковий інститут, у 1919 р. — знову як Катеринославський політехнічний інститут, у 1920 р. — як Катеринославський державний політехнічний інститут тощо.

У Державному архіві Дніпропетровської області (ДАДО) зберігаються справи студентів Катеринославського приватного політехнічного інституту (ППІ), серед яких досить часто трапляються українські і російські прізвища, що свідчить про відсутність етнічного цензу при вступі до цього єврейського (як було

На основании ст. 11 и прим. к ст. 12 Правиль 1-го июля 1914 года о частных учебных заведениях, классов и курсов Министерства Народного Просвещения (соф. узак., ст. 2006).

Утверждаю:
Министр Народного Просвещения
(подп.) Графъ Игнатъевъ.
5 Апрель 1916 г.

УСТАВЪ

Частнаго Политехническаго Института
въ гор. Енатеринославѣ.

І. ОБЩІЯ ПОЛОЖЕНІЯ.

1. Частный Политехнический Институтъ въ гор. Екатеринбургѣ есть высшее учебное заведение, имѣющее цѣлью сообщать научное техническое и экономическое образование

3. Институтъ образуется въ составѣ трехъ факультетовъ: Электромеханическаго, Инженернаго и Экономическаго, подраздѣляющихся каждый на два отдѣленія: электротехническое, механическое; инженерно-строительное и архитектурное; экономическое и коммерческое.

визначено в його Статуті) вишу. У таблиці 1 наведено кількість студентів ППІ згідно з описом, який зберігається у фонді Р2065 (оп. 2, спр. 1629), а за таблицею 2 можна прослідкувати динаміку подачі заяв до інституту впродовж 1917–1920 рр.

Згідно з вищенаведеними даними, всього в інституті протягом 1917–1920 рр. навчалося 1 170 студентів (серед яких налічувалося 107 українців і росіян), хоча заяв було подано на половину більше (1 479 — від євреїв, 131 — від українців і росіян).

У складі інституту планувалося створити три факультети — електромеханічний, інженерний та економічний, але вдалося організувати і налагодити діяльність лише двох перших.

З особистої справи професора кафедри математики Є. Я. Гройсмана (фонд Р2065, оп. 2, спр. 249) дізнаємося про вимоги (на рівні сучасних) до викладачів щодо отримання наукових ступенів згідно зі Статутом, а також про суміщення ними посад у різних вишах міста. Зокрема, асистент кафедри нарисної геометрії Г. С. Живов, як свідчить його особова справа (фонд Р2065, оп. 2, спр. 299), окрім роботи у Політехнічному інституті викладав на технічних і архітектурних курсах, у Приватному реальному єврейському училищі і чоловічій гімназії. Багато викладачів поєднували роботу в Гірничому інституті з викладанням у Політехнічному (Л. В. Писаржевський, І. Ю. Огієвецький, О. М. Динник, Я. І. Грдина, Г. Є. Євреїнов, Й. І. Танатар тощо). Окремо слід зупинитися на особистості директора Політехнічного інституту — С. А. Заборовського, який доклав неймовірних зусиль задля розвитку, піднесення і збереження довіреного йому закладу.

В архіві ДАДО є його особова справа із формулярним списком, за яким простежується кар'єра Сергія Андрійовича. Так, з 18 лютого 1901 р. він виконував обов'язки екстраординарного професора Варшавського політехнічного інституту; з 1 вересня 1906 р. викладав «Будівельну механіку» в Катеринославському вищому гірничому училищі; в період з 14 по 22 червня і з 18 по 28 липня 1909 р. навіть був його директором. 17 жовтня 1911 р. С. А. Заборовський став екстраординарним професором гірничого училища. На запрошення Опікунської ради Приватного політехнічного інституту 17 березня 1917 р. він був затверджений на посаді директора інституту і викладачем кафедри опору матеріалів; а 9 вересня 1918 р. став

Таблиця 1

Опис студентів Приватного політехнічного інституту в м. Катеринославі

Рік	1917	1918	1919	1920
Кількість осіб єврейської національності	359	270	63 (весняний набір) 38 (осінній)	85 (весняний) 355 (осінній)
Кількість осіб неєврейської національності	2	7	2 –	2 94
% осіб неєврейської національності	0,56	2,6	3,17	2,35 26,47

Таблиця 2

Список заяв студентів Єврейського наукового інституту прийому 1917–1920 рр.

Рік	1917	1918	1919	1920
Кількість осіб єврейської національності	368	1160	59	23
Кількість осіб неєврейської національності	9	111	10	1
% осіб неєврейської національності	2,44	9,56	17	4,35

професором кафедри опору матеріалів у Катеринославі єврейському науковому інституті. Архівні документи свідчать, що С. А. Заборовський очолював заклад протягом усього періоду його існування, і хоча кілька разів він намагався залишити свою посаду, колектив не дозволив йому це зробити.

У Дніпропетровському державному обласному архіві у фонді Р2065 (оп.1, спр.1627) зберігається «Книга протоколів зібрань факультетів Приватного політехнічного інституту в м. Катеринославі». На розмножених друкарським способом аркушах із абрєвіатурою Ч.П.И. (рос. Частный политехнический институт) представлена активна навчальна, організаційна і наукова діяльність вищеназваного закладу в період із 10 лютого 1917 р. по 1 жовтня 1919 р. (усього 61 протокол). На першому засіданні були присутні в. о. директора С. А. Заборовський, викладачі В. Н. Джонс, О. М. Динник, асистенти Н. Н. Малов, І. Н. Блюмштейн, І. Ю. Огієвецький, які з'ясовували організаційні питання, пов'язані з відкриттям закладу. Вже на другому засіданні (про що свідчить протокол № 2 від 13 березня 1917 р.) для поліпшення підготовки студентів технічного вишу було внесено пропозицію про відкриття на кожному факультеті відділень з більш вузькими спеціальностями, а саме: на інженерному факультеті — архітектурного, інженерно-будівельного, опалення і вентиляції, будівельної механіки.

Починаючи з третього засідання (протокол № 3 від 10 квітня 1917 р.), на зібранні були присутні представники від студентів, прохання яких щодо переведення з факультету на факультет та зарахування на I, II чи III семестр часто були предметом розгляду членами зборів.

На серпневому засіданні (протокол № 9 від 28 серпня 1917 р.), окрім інформації про надання Гірничим інститутом аудиторії і креслярської для потреб ППІ, було прийнято рішення про зарахування 400 осіб на I семестр з конкурсною відміткою вище 14, а також студентів з інших вишів: Нью-Йоркського університету, Віленського єврейського вчительського інституту, Тулузького університету, Казанського університету, Петроградського жіночого політехнічного інституту, Харківського жіночого політехнічного інституту, Тулузького електротехнічного інституту тощо.

Під час вересневого засідання (протокол № 12 від 19 вересня 1917 р.) директору С. А. Заборовському колектив інституту запропонував написати клопотання Міністерству народної освіти щодо надання інституту повних прав вищих технічних навчальних закладів. Тоді ж деканом обох факультетів було обрано І. Ю. Огієвецького.

Важливою для підвищення статусу закладу була постанова від 28 вересня 1917 р. із проханням до Опікунської ради про присвоєння ППІ всіх прав державних вищих технічних навчальних закладів, а також

С. А. Заборовський

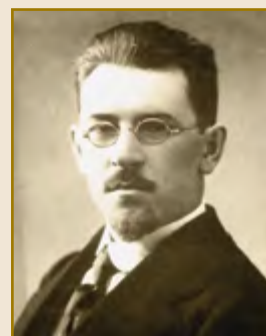
І. Ю. Огієвецький

О. М. Динник

Я. І. Грдина

Г. Є. Євреїнов

затвердження Комітету зв'язку інституту з промисловістю. Вважаючи за необхідне підсумувати перший рік діяльності, об'єднане зібрання факультетів на черговому засіданні прийняло рішення видати збірник, присвячений першій річниці існування ППІ (з науковими працями викладачів), який мав би стати першим випуском «Вістей ППІ у Катеринославі». На жаль, не знайшлося документальних підтверджень виконання вищезазначених планів.

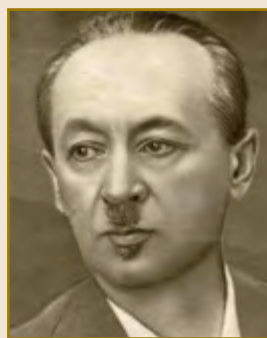
Оскільки викладачі новоствореного інституту вперше налагоджували діяльність закладу, їм доводилося ставати на шлях експериментів, що підтверджується, наприклад, намаганням поєднати в першому півріччі 1918 р. III і IV семестрів для першого набору. Але директор С. А. Заборовський мав інший погляд щодо організації навчального процесу, який він висвітлив на засіданні 21 листопада 1917 р. У грудні 1917 р. проф. П. М. Леонтовський погодився читати лекції з «Геодезії», але висунув кошторис на 12000 руб. стосовно придбання інструментів, потрібних для організації літньої практики з його дисципліни.

Вже в грудні 1917 р. викладач Б. М. Колпичов заявив про необхідність розроблення планів викладання на інженерному факультеті; він же, на прохання зборів, взяв на себе викладання «Цивільної архітектури» для майбутніх інженерів-будівельників. Пізніше, у квітні 1918 р., цей викладач ініціював заміщення кафедр архітектурних форм та історії архітектури, цивільної архітектури та будівельного мистецтва, будівельної механіки і залізобетонних конструкцій. Вочевидь, інженерно-будівельна спеціальність була дуже цікавою, оскільки кілька студентів електромеханічного факультету виявили бажання перейти на інженерний факультет. На жаль, у травні 1918 р. Б. М. Колпичов пішов із життя, що спричинило пошук фахівців для викладання «Цивільної архітектури», «Будівельного мистецтва» і «Технології будівельних матеріалів» студентам інженерного факультету.

До протоколу № 21 від 22 січня 1918 р. було додано розклад лекцій, практичних занять і графічних робіт на II і III семестри 1918 р. Так, у II семестрі крім загальних дисциплін («Хімія», «Фізика», «Нарисна і аналітична геометрія», «Геодезія», «Механіка», «Диференціальні та інтегральні обчислення», «Малювання» і «Креслення») студентам інженерного факультету окремо від електромеханічного викладали «Геодезію», «Технологію будівельних матеріалів» та «Основи будівельного мистецтва».

Й. І. Танатар

Л. В. Писаржевський

Результатом пропозиції скласти навчальні плани III і IV семестрів (у лютому 1918 р.) стала розробка планів для обох факультетів на чотири семестри, які були додані до протоколу № 27 від 24 квітня 1918 р. Всупереч проханням студентів оцінювати їхні успіхи за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано»), викладачі прийняли рішення диференціювати успіхи студентів оцінками «три», «чотири» і «п'ять».

У квітні 1918 р. тривали обговорення нового статуту Єврейської академії (закладу, на який планувалося перетворити Політехнічний інститут). Зокрема, одночасно було вирішено запровадити максимальну автономію; розділити сфери діяльності Опікунської ради (яка мала керувати інститутом у фінансовому плані) і викладацької колегії (що відповідала б за навчальний процес); найвище управління інститутом у навчальному плані покласти на Раду професорів (замість об'єданого зібрання факультетів).

У травні 1918 р. два представники інституту (декан І. Ю. Огівецький та проф. С. Н. Бернштейн) були делеговані до Києва на З'їзд представників вищих навчальних закладів України. У тому ж місяці збори факультетів постановили відкрити математичний факультет в інституті.

Хоча дослідник історії Політехнічного інституту О. Г. Бистряков стверджує, що вже 12 квітня 1918 р. Міністерство народної освіти затвердило Статут Єврейського наукового інституту (ЄНІ), протокол № 31 свідчить, що тільки у травні проект Статуту був відправлений до Опікунської ради, а в червні ще тривала робота викладацької колегії над документом. Зокрема, директор С. А. Заборовський запропонував внести до Статуту пункти про право інституту присуджувати наукові ступені. Після обговорення збори постановили, що технічні факультети можуть присуджувати ступінь ад'юнкта, а факультети університетського типу — ступінь магістра і доктора наук.

Порівнюючи Статут ЄНІ зі Статутом Політехнічного інституту, слід відзначити, що в першому особам, які закінчили повний курс навчання, планувалося видавати дипломи з присвоєнням звання інженера-електрика (тим, хто закінчив електротехнічний факультет); інженера-будівельника (тим, хто закінчив інженерно-будівельне відділення інженерного факультету); інженера-технолога (після закінчення механічного факультету) й інженера-архітектора (після завершення навчання на архітектурному відділенні інженерного факультету), у той час як випускники Політехнічного інституту отримували лише посвідчення, після чого могли бути допущеними до випробувань на присвоєння звання інженера при відповідних урядових вищих навчальних закладах. Далі у Статуті ЄНІ стверджувалося, що особи із зазначеними званнями мають право керувати фабриками і заводами, споруджувати фабричні і заводські будівлі, виконувати будь-які будівельні роботи і розробляти проекти будь-яких будівель і споруд тощо; а також підкреслювалося, що випускники ЄНІ мають усі права, що й випускники урядових вищих навчальних закладів. Отже, зрозуміло, що

Єврейський науковий інститут значно розширював можливості працевлаштування випускників порівняно з тією освітою, що надавалася Політехнічним інститутом.

Протоколом № 35 від 3 вересня 1918 р. було затверджено професорський склад інституту:

- 1) С. Н. Бернштейн (професор кафедри математики);
- 2) Я. І. Грдина (професор кафедри прикладної механіки);
- 3) О. М. Динник (професор кафедри теоретичної механіки);
- 4) С. А. Заборовський (професор кафедри опору матеріалів);
- 5) Н. А. Іванов (професор кафедри електротехніки);
- 6) П. М. Леонтовський (в. о. професора кафедри геодезії);
- 7) Л. В. Писаржевський (професор кафедри хімії);
- 8) А. П. Виноградов (в. о. професора кафедри технології матеріалів);
- 9) Є. Я. Гройсман (в. о. викладача кафедри математики із зобов'язанням отримати науковий ступінь до 1 червня 1919 р.);
- 10) І. Ю. Огієвецький (в. о. викладача кафедри математики із зобов'язанням отримати науковий ступінь до 1 січня 1920 р.).

На наступному засіданні, де головував С. А. Заборовський вже як ректор інституту, обговорювався проект навчальних планів, напрацьованих Академічною комісією при Опікунській раді у Петрограді, до того ж було обрано комісію з викладачів інституту для корегування цих планів. Для викладання «Архітектури» і «Будівельного мистецтва» в осінньому семестрі було запрошено Г. І. Панафутіна, а пізніше С. Н. Грузенберга обрали доцентом кафедри архітектури. Вже у грудні 1918 р. факультетські збори слухали доповідь Г. І. Панафутіна про організацію викладання «Архітектурного креслення» і «Проектування» на інженерно-будівельному відділенні. Тоді ж було обрано комісію у складі Г. І. Панафутіна, С. М. Герольського і О. А. Гортикова для розгляду загальної програми з «Архітектурного креслення» і «Проектування». У січні 1919 р. збори підтримали пропозицію Г. І. Панафутіна про введення на І курсі інженерного відділення курсу архітектурних форм і прохання до Опікунської ради виділити 5000 крб. на видання зразків з архітектурного креслення.

Восени 1918 р. склалася цікава ситуація у відносинах між викладачами і студентами інституту. Спочатку факультетські зібрання визнали бажану участь студентів у засіданнях із правом дорадчого голосу (протокол № 39 від 28 вересня 1918 р.). У відповідь представники студентів підготували лист до викладацької колегії, де визнали необхідним урегулювати питання форми їх участі, висловили незадоволення дорадчим голосом і заявили про припинення відвідування занять упродовж п'яти днів (протокол № 40 від 30 вересня 1918 р.). На наступному засіданні ректор звернувся до студентів із приводу бойкоту ними занять і доповів про повідомлення до Міністерства народної освіти про студентський страйк (протокол № 41 від 14 жовтня 1918 р.). У лютому 1919 р. на факультетських зборах слухали заяву студентів про надання їхнім представникам

права вирішального голосу на засіданнях Об'єднаних зборів, але викладачі вирішили залишити старий порядок участі представників студентів із дорадчим голосом. У березні 1919 р., коли для інституту настали важкі часи, студенти висловили побажання бачити у Раді старост представників викладацької колегії (протокол № 53 від 17 березня 1919 р.).

Що ж стосується приміщення для інституту, то це була серйозна нагальна проблема, яка обмежувала кількість студентів і примушувала керівництво закладу постійно шукати різні варіанти забезпечення навчального процесу як приміщенням, так і обладнанням. На листопадовому засіданні (протокол № 43 від 11 листопада 1918 р.) факультетські збори постановили здати в оренду будівлю Громадських зборів терміном до п'яти років. У січні 1919 р. ректор повідомив про згоду Гірничого інституту надати Єврейському науковому інституту для тимчасового використання частину нового корпусу. У березні 1919 р., незважаючи на низку кроків, які були здійснені керівництвом ЄНІ для передачі йому будівлі Громадських зборів, остання була віддана на потреби «Пролеткульту». Тоді, на черговому засіданні факультетів за участю комісара Е. М. Винокура (посада якого була запроваджена Комісаріатом народної освіти замість посади ректора), було постановлено прохання до останнього клопотати перед комісаріатом про передачу будівлі Громадських зборів ЄНІ (протокол № 54 від 24 березня 1919 р.). В той же день декан І. Ю. Огієвецький до Опікунської ради (а саме — О. О. Пресу) в Петрограді відправив телеграму такого змісту: «Інститут одержавлений Владою посада ректора скасована Члени Опікунської Ради усунуті від керування Інститутом Вкрай необхідна Ваша безпосередня участь в організації будівництва Інституту якості професора сподіваємось також декана Телеграфуйте чи можливий Ваш переїзд Прохання прискорити приїзд Грузенберга».

27 березня 1919 р. на екстрених факультетських зборах було обрано комісію для підготовки відповідної записки про необхідність збереження незалежності ЄНІ (нагальна потреба таких дій виникла через постанову Комітету у справах вищих шкіл про об'єднання ВНЗ Катеринослава). 29 березня 1919 р. на засіданні було прийнято резолюцію з вищеокресленого питання, в якій зазначено: «Об'єднані збори факультетів, заперечуючи за ким-небудь моральне право позбавити єврейський народ своєї вищої школи, заявляють про необхідність зберегти Єврейський науковий інститут в м. Катеринославі як самостійну установу» (протокол № 56 від 29 березня 1919 р.). Ця резолюція була розіслана до всіх вишів міста і, ймовірно, цим Єврейський науковий інститут був урятований від злиття з іншими ВНЗ.

У червні 1919 р. збори слухали членів Опікунської ради про те, що вона не гарантує викладацькому складу оплату за липень і пропонує призупинити обрання викладачів на посади до з'ясування становища інституту (протокол № 57 від 25 червня (8 липня — за новим стилем) 1919 р.). У серпні ректор С. А. Заборовський доповідав про стан справ в інституті, зокрема повідомив про рішення єврейської громади

міста зберегти заклад. Також було вирішено відрядити делегацію до Ростова для ведення переговорів з єврейськими громадськими діячами і передачі уряду меморандуму. Щодо набору студентів I курсу, було встановлено традиційну для інституту кількість — 200 осіб на два факультети (120 — на електромеханічний і 80 — на інженерно-будівельний).

У вересні 1919 р. відбулося ще двоє зборів, перш ніж на 29 вересня було призначено початок навчального року: на них була заслухана доповідь про сприятливе ставлення до інституту єврейських громад Ростова і Харкова, а також доповідь С. Н. Грузенберга про необхідність відкриття архітектурного відділення, яка була схвалена присутніми. До речі, останнє питання періодично ставало на порядок денний, але безуспішно. Ще в листопаді 1917 р. декан І. Ю. Огівецький запропонував відкрити одну групу студентів з архітектурного креслення на архітектурному відділенні, але член Опікунської ради М. І. Болоховський заявив про перенесення відкриття архітектурного відділення на осінь 1918 р. через малу кількість бажаючих. Подібна ситуація повторилася і восени 1918 р. Лише у 1919 р. можна було очікувати позитивного результату справи з архітектурним відділенням, але, на жаль, документів стосовно цього питання не збереглося.

Останній протокол № 61, що зберігся у ДАДО, датований 1 жовтня 1919 р., містить інформацію про делегування І. Ю. Огівецького, Є. Я. Гройсмана і С. Н. Бернштейна на з'їзд громад до Ростова.

Інформація про діяльність інституту впродовж листопада 1919 р. — червня 1921 р. представлена в окремих особових справах викладачів і студентів, що зберігаються у ДАДО. У 1919 р. Катеринославська рада робітничих і червоноармійських депутатів видавала посвідчення викладачам ЄНІ, що вони є його працівниками (подібні посвідчення були видані Г. С. Живову, Є. Я. Гройсману, Л. Б. Слепяну). У фонді Р2065, оп. 2, спр. 634 зберігається заява Л. Н. Петровецького про зарахування його на посаду доцента кафедри опалення, вентиляції і вогнестійкого будівництва, датована 31 березня 1920 р. У справі Й. І. Танатара (фонд Р2065, оп. 2, спр. 772) міститься його прохання до Ради інженерно-будівельного факультету ЄНІ про збереження доцентури з петрографії і геології та висловлено бажання зайняти доцентуру з лекцій про підземні води, датоване 31 березня 1920 р. Також збереглися: прохання про зарахування до Катеринославського наукового інституту від 11 лютого 1920 р. (Р2065, оп. 1, спр. 768); заява з проханням видати посвідчення про звання студента Катеринославського політехнічного інституту від 17 березня 1921 р. (Р2065, оп. 2, спр. 807). У кількох студентських справах (фонд Р2065, оп. 2, спр. 496, 589, 961) на проханнях про зарахування студентами стоїть штамп Катеринославського єврейського наукового інституту, датований липнем 1926 р.

У фонді Р2065, оп. 2, спр. 438 зберігаються деякі документи студента інженерного факультету ППІ С. Д. Кроля. Він вступив до інституту в січні 1917 р. і вибув з нього у липні 1920 р. У справі міститься відомість заліків студента II курсу С. Д. Кроля, датована 8 червня 1920 р., і заява на ім'я ректора Гірничого

інституту з проханням видати документи «...колишнього студента інженерно-будівельного факультету С. Д. Кроля, необхідні йому для подання до Київського політехнічного інституту» від 14 грудня 1922 р.

Є інформація, що у липні 1921 р. механічне та електротехнічне відділення Політехнічного інституту були приєднані до Катеринославського гірничого інституту. Проректором з навчальної роботи на новоприєднаних відділеннях став Г. Є. Євреїнов, який також очолив нову кафедру гірничої електротехніки. Доля інженерного відділення остаточно не з'ясована. Є припущення, що частина його викладачів (С. А. Заборовський, Г. С. Живов та ін.) і студентів перейшли до сформованого у 1921 р. Катеринославського вечірнього робітничого будівельного технікуму.

Друга зупинка — Катеринославський вечірній робітничий будівельний технікум. Історія переносить нас у 1921 р. на вул. Велику Базарну (нині — Святослава Хороброго, 11). Саме тут з 1921 р. навчалися студенти Катеринославського вечірнього робітничого будівельного технікуму. За роки свого існування технікум підготував близько 150 інженерів-будівельників.

У ДАДО існує фонд «Катеринославський вечірній будівельний технікум». У ньому є окремі справи студентів, у яких зазначено місце і час навчання. Зокрема, студент «... Веремей 1915 р. вступив на політехнічні курси, що згодом перетворилися на Перший Катеринослав-Єврейський технікум, де він навчався до 1919 р. ... В кінці 1923 р. вступив до Вечірнього Робітничого Будівельного технікуму, де і навчався дотепер» (документ датований 30 червнем 1929 р., фонд 265, оп. 1, спр. 1). Студенти П'ятов та Скороходов, які вступили до будівельного технікуму в 1917 та 1918 рр., відповідно, навчалися в ньому, за архівними даними, до 12 липня 1924 р. Студенти Г. Попов та Д. Гітберг, які отримали дипломи в 1929 р., навчалися в Дніпропетровському вечірньому робітничому будівельному технікумі (інституті), до якого вступили у 1919 та 1917 рр. і закінчили у 1923 і 1924 рр. (фонд 265, оп. 1, спр. 3). Наступні відомості про роботу Дніпропетровського вечірнього робітничого технікуму містять документи архівного фонду Придніпровської державної академії будівництва та архітектури («Дело № 1/К (Фонд № 1,

опись № 1-Л. ед. хранения № 15)», «Приказы по Днепропетровскому рабочему строительному техникуму и строительному институту. Начато 3 сентября 1925 года. Окончено 10 июля 1931 года»). У наказі № 9 від 1 грудня 1929 р., підписаному директором Мінделем і секретарем Царенко, йдеться про таке:

*«В зв'язку з переходом Технікума на безперервний тиждень затвердити таку чергу вихідних днів для адмтехперсонала Технікума (поки що на грудень 1929 р.)
С. І. Міндель — директор Технікума і Т. І. Голубенко бухгалтер мають такі вихідні дні — 2, 7, 12, 17, 22, 27
Філіп К. І., завнавчальною частиною і Воскобойнікова — завкнигозбірнею — 3, 8, 13, 18, 23, 28
Царенко В. А., секретар і Кац кваліфікований служник — 5, 10, 15, 20, 25, 30
Діловод Таслицький — 4, 9, 14, 19, 24, 29*

*Директор Міндель
Секретар Царенко»*

Далі у Наказі № 10 від 1 грудня 1929 р. читаємо:

«Зарахувати на посаду штатного професора II-ї групи Буданова М. О. з 15 грудня 1929 р.

*Директор Міндель
Секретар Царенко»*

У фонді ПДАБА також зберігається ще кілька наказів, що свідчать про напружений ритм роботи студентів та викладачів Катеринославського вечірнього робітничого будівельного технікуму. Він готував кадри для промислового будівництва на Придніпров'ї, широкий розмах якого відбувся на початку 1930-х рр. Тут будувався Дніпрогес, заводи «Запоріжсталь» та «Криворіжсталь», коксохімічний завод — у м. Дніпропетровську, трубний у м. Нікополі, нові шахти — в Криворізькому та Марганецькому басейнах. Все це в сотні разів збільшило потребу в інженерно-будівельних кадрах. Тому 23 березня 1930 р. Рада Народних Комісарів УРСР прийняла постанову про організацію вечірнього будівельного інституту на базі Катеринославського вечірнього робітничого будівельного технікуму. Саме цю дату прийнято вважати днем народження Дніпропетровського будівельного інституту.

Інститут входив до структури Народного комісаріату важкої промисловості СРСР і фінансувався за рахунок його коштів. Він готував інженерів-будівельників із наданням двох кваліфікацій: інженера-конструктора будівельного виробництва та інженера з промислового і цивільного будівництва. У січні-лютому 1930 р. відбувся останній випуск інженерів Катеринославського вечірнього робітничого будівельного технікуму, а в травні випуск проведено вже від імені Катеринославського будівельного інституту.

Наведена інформація підтверджує наступність інженерно-будівельної освіти у Катеринославі — Дніпропетровську: від Катеринославського політехнічного інституту до Катеринославського вечірнього робітничого будівельного технікуму та Дніпропетровського вечірнього будівельного інституту. На базі останнього в 1930 р. постав Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут (ДІБІ).

Третя зупинка — Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут. 12 червня 1930 р. Рада Народних Комісарів УРСР прийняла рішення створити на базі вечірнього будівельного інституту Дніпропетровський будівельний інститут (ДБІ). При цьому зберігалося вечірнє відділення інституту та будівельний технікум. На стаціонарі встановили чотирирічний термін навчання.

Про плідну і надзвичайно інтенсивну роботу керівництва інституту на чолі з директором С. І. Мінделем свідчить і Наказ № 23 від 1 квітня 1930 р. («Дело № 1/К (Фонд № 1, опись № 1-Л. ед. хранения № 15)», «Приказы по Днепропетровскому рабочему строительному техникуму и строительному институту. Начато 3 сентября 1925 года. Окончено 10 июля 1931 года»):

«Про новий розподіл викладачів за посадами. Призначити вищезазначених лекторів на такі посади з 1 жовтня 1930 року.

на посаду професорів

*Локшина А. С. —
Буданова М. О. —*

*курс «опір матеріалів»
курс «залізобетон»*

на посаду старших асистентів

Кастнер О. П. —

*курс «хімія». А також на посаду завхімічним кабінетом з оплатою 25% від місячної зарплати (130 карбованців) — починаючи з 1 вересня 1930 р. дисципліна «будівельні матеріали»
дисципліна «фізика»
дисципліна «архітектурні форми»
дисципліна «опалення і вентиляція» (консультація)
дисципліна «дипломне проектування»
дисципліна «технічна механіка»*

Копосевича Б. В. —

*Коца С. Л. —
Макарову Т. —*

Вейсона А. С. —

Кащенко Б. С. —

Карлмана М. А. —

на посаду доцентів

Філіпа К. І. —

Скуратова Г. О. —

Мореходову М. К. —

Шилова П. І. —

*Файнеберга І. С. —
Огівецького М. Е. —
Фасторгуєва Й. М. —
Пігулевської Д. О. —
Делаттая Я. К. —*

*дисципліна «кошториси і відчити», «креслення», «спеціальна архітектура» «опір матеріалів» та завлабораторією з іспиту будівельних матеріалів з оплатою 50% місячної зарплати (140 карбованців) починаючи з 1 квітня 1930 р. курс «будівельне мистецтво» і «архітектура»
курс «водопостачання і каналізація»
курс «електроосвітлення»
курс «математика»
курс «геодезія»
курс «опалення і вентиляція»
курс «архітектурне проектування» і «промислова архітектура»
курс «статика споруджень»*

Воронкова —

на посаду асистентів

Тепера Г. С. —

дисципліна «практична перспектива»

Плуталова П. А. —	дисципліна «організація будівельних робіт»
Патлаха Д. Й. —	дисципліна «залізобетон»
Шульте Г. —	дисципліна «металічні конструкції»
Чернявського М. Д. —	лабораторні роботи
Фельдман М. —	дисципліна «опір матеріалів»
<i>на посаду викладачів</i>	
Степаненка І. М. —	курс «українознавство»
Корина Й. Л. —	курс «німецька мова»
Бондаря Ю. Г. —	курс «малювання»
Кроля Н. Д. —	курс «профгігієна»
Буданова К. І. —	курс «військові науки»
Красильщикова —	курс «політекономія»
Каспіна Л. —	курс «трудове законодавство»
Слуцького Г. —	курс «історичний матеріалізм»
Струєву А. О. —	курс «німецька мова»
Директор Міндель Секретар Войцеховська»	

Одночасно з роботою із набору викладацького складу першочерговим завданням керівництва було визначено організацію кафедр. У результаті наполегливої роботи вже восени 1930 р. сформовано 11 кафедр: математики, будівельної механіки, будівельних справ, геодезії, архітектури, залізобетонних конструкцій, графічних дисциплін, організації робіт, опалення та вентиляції, соціально-економічних наук, військової. Про це свідчить Наказ № 118 від 17 жовтня 1930 р. («Дело № 1/К (Фонд № 1, опись № 1-Л. ед. хранения № 15)», «Приказы по Днепрпетровскому рабочему строительному техникуму и строительному институту. Начато 3 сентября 1925 года. Окончено 10 июля 1931 года»):

«Вважати склад педагогічного персоналу Дніпропетровського будівельного інституту за такий:

<i>Кафедра Військових Наук</i>	
Михайловський	шт. професор
Буданов	шт. доцент
Фетотт	шт. асистент

<i>Кафедра Математики</i>	
Беляєв	шт. професор
Огівецький	шт. доцент
Доронін	шт. асистент
Долинов	шт. асистент
Булах	шт. асистент
Степанов	шт. асистент
Долодаренко	шт. асистент

<i>Кафедра Будівельної Механіки</i>	
Локшин	шт. професор
Карплан	в. о. доцента
Нікольський	шт. доцент
Давидов	асистент
Трофименко	асистент
Фельдман	ст. асистент
Левинський	асистент
Каменецький	асистент

<i>Кафедра Будівельної Справи</i>	
Плутало	в. о. доцента
Копосевич	ст. асистент
Фірман	асистент
Малков	асистент

Дубовий	асистент
Канищев	асистент
Мітічкін	асистент
Стоша	асистент
Мазо	ст. асистент
Сохар	асистент
Кузаняни	асистент

<i>Механічна Лабораторія</i>	
Гармаш	зав. лабораторії, професор
Чернявський	асистент
Білоцерковський	асистент

<i>Кафедра Геодезії</i>	
Нечипуренко	професор
Расторгуєв	доцент
Зюдин	асистент

<i>Кафедра Архітектури</i>	
Делант	в. о. доцента
Кащенко	ст. асистент
Швецько-Венецький	ст. асистент

<i>Кафедра Залізобетону</i>	
Буданов	професор
Бовін	асистент
Шульте	асистент
Патлах	ст. асистент
Сініцін	асистент
Ляшенко	асистент

<i>Кафедра Графічних наук</i>	
Тепер	доцент
Александрова	асистент
Бондар	асистент
Самодріна	асистент
Вассерман	асистент
Ціклінський	асистент

<i>Кафедра Організації Робіт</i>	
Гармаш	професор
Сіліверстов	асистент
Фірман	асистент
Дубовий	асистент
Малков	асистент

<i>Кафедра Опалення та Вентиляції</i>	
Пігулевський	доцент
Вайнсон	в. о. доцента
Тарасенко	асистент
Фукс	асистент
Скляр	асистент
Білгонок	асистент
Афанас'єв	асистент

<i>Кафедра Соціально-Економічних Наук</i>	
Красильщиков	доцент
Слуцький	доцент
Адаркін	асистент

<i>По окремих дисциплінах:</i>	
Укрмова – Степаненко –	доцент;
Нім. мова – Філіпп –	доцент;
Електротехніка – Файнберг –	доцент;
Планування міст – Трестміт –	доцент;
Фізика – Тонкоглас –	асистент;
Хімія – Чістяков –	асистент

Директор Міндель
Секретар Серіков»

У 1931–1932 н. р., після реорганізації існуючих та створення нових кафедр, в інституті почали діяти кафедри будівельних матеріалів, металевих і дерев'яних конструкцій, основ і фундаментів, теоретичної механіки. Станом на 1 вересня 1932 р. при кафедрах працювало 16 лабораторій та кабінетів. А вже на початок 1939–1940 н. р. в інституті функціонувало 18 кафедр.

Розглядаючи інші архівні документи, можна дивуватися неймовірній енергії та ентузіазму працівників будівельного інституту в перший навчальний рік його існування. В документах 1930–1931 рр. йдеться про останній випуск студентів технікуму і, одночасно, випуск інженерів-будівельників новоствореного інституту; запрошення викладачів інституту; організацію навчального процесу і, в той же час, будівництво власного приміщення на вул. Чернишевського, 24а. Багато труднощів успішно переборював колектив інституту під час будівництва головного корпусу. Як свідчать накази спочатку директора С. І. Мінделя, а потім — П. К. Ветрова, з числа студентів створювалися бригади бетонників, мулярів, штукатурів, теслярів, які за розробленим графіком і відповідно до нього складеним розкладом занять працювали без відриву від навчання.

Дивовижний час, дивовижні люди, які все вміли, все долали і скрізь перемагали. Їхні бажання ніхто і ніщо не могли зупинити. Героїчні попередники заряджали своїм натхненням і були схожі на типових героїв перших п'ятирічок, яких дуже яскраво і точно відобразив В. П. Катаєв у своєму романі «Час уперед». Саме такі герої працювали на будівельному майданчику, де зводився перший корпус інституту, де панував справжній ентузіазм. Розгорнулося змагання між бригадами та окремими фахівцями. Всі, від директора до пересічного співробітника, були охоплені великим бажанням якнайшвидше збудувати приміщення корпусу і таким чином наблизити день, коли в ньому розпочнуться заняття. Все це дозволило колективу інституту мобілізувати викладацький склад, студентів та співробітників і завершити будівництво корпусу площею 60 тис. м² всього за один рік.

Цікаво простежити зв'язок Катеринославського політехнічного та Дніпропетровського інженерно-будівельного інститутів. Цей зв'язок розкривається у життєвому і творчому шляху студентів та

викладачів Політехнічного інституту, які сприяли формуванню і розвитку будівельно-архітектурної справи у місті. Так, проф. М. О. Буданов (1888–1973) працював на будівництві залізниць, а потім почав викладати в будівельному технікумі, далі — в інституті. Він очолював кафедру залізобетонних конструкцій, підготував першу в ДІБІ докторську дисертацію, ставши засновником теорії «повзучості бетону», працював консультантом у багатьох проектних організаціях.

Проф. О. А. Гармаш (1890–1940) після напруженої роботи на великих будівництвах країни працював викладачем Катеринославського вечірнього робітничого будівельного технікуму. З 1930 р. обіймав різні посади у Дніпропетровському будівельному інституті: заступника директора з навчальної і наукової роботи, завідувача кафедри організації робіт і будівельного виробництва. Будучи науковим керівником Науково-дослідного сектору інституту, він визначав напрям наукової діяльності закладу. Його наукові розробки були спрямовані на ліквідацію сезонності в будівництві, а також він створив власну наукову школу.

Проф. А. С. Локшин (1893–1934) — людина, яка своєю наполегливою науково-педагогічною працею зробила великий внесок у підготовку молодих енергійних фахівців у галузі будівельної механіки. Він був аспірантом, а потім — викладачем Політехнічного інституту, працював у Вечірньому робітничому будівельному технікумі, і, відповідно, у будівельному інституті аж до раптової смерті. За своє недовге життя встиг підготувати талановитих учнів, серед яких: акад. В. А. Лазарян, доктори технічних наук Б. Г. Коренєв, В. А. Бовін, Ф. В. Флоринський та ін.

Серед видатних особистостей, які сприяли розвитку будівельно-архітектурної справи у місті, почесне місце посідає проф. Г. Л. Швецько-Вінецький (1901–1965). Він навчався на інженерному факультеті Катеринославського єврейського політехнічного інституту та на архітектурному факультеті Петроградського інституту цивільних інженерів. Організував проектне бюро для студентів будівельного технікуму; заснував кафедру архітектури в новоствореному ДІБІ. Проектував житлові та громадські споруди в стилі конструктивізму. З 1937 р. входив до Всеукраїнського правління спілки радянських архітекторів, брав участь у розробленні генерального плану м. Дніпропетровська. З 1945 р. працював у Львові. Саме він розробив проекти навчальних корпусів кількох вишів міста, у тому числі й будівельного інституту (завдяки формі будівлю називали «літаком»).

З будівельним інститутом також пов'язане ім'я видатного вченого у галузі механіки, академіка АН УРСР, лауреата Державної премії СРСР Г. М. Савіна (1907–1975). Із 1932 р. він викладав на кафедрі будівельної механіки Дніпропетровського будівельного інституту, де й почав свою плідну наукову діяльність, відзначену численними нагородами, у тому числі премією імені академіка АН УРСР О. М. Динника.

Звернення до конкретних історичних документів надає можливість об'єднати поодинокі факти,

кожен з яких відтворює велику правду життя країни і повною мірою передає глобальний масштаб подій, їх пафос і перспективу. А перспектива розвитку, як свідчить 86-річна історія вишу, яка розпочалася у 30-х рр. минулого століття, була широкою і багатопланою.

1931–1945 рр. У 1931–1932 н. р. діяло 11 кафедр. За денною формою навчання тривало чотири роки; працювало вечірнє відділення та будівельний технікум; підпорядковані інституту робітничі факультети готували до вступу в інститут робітничу та селянську молодь. У 1931 р. організовано аспірантуру. В 1934 р. було створено окремі факультети інституту — будівельний з двома спеціалізаціями та загальнотехнічний. У вересні 1935 р. навчальний заклад отримав нову назву — Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут (ДІБІ). Цього ж року розпочато підготовку фахівців з організації та виробництва будівельних робіт, будівельних конструкцій, опалення, вентиляції та сантехніки, металевих конструкцій. У другій половині 1930-х рр., коли на будівництві почали з'являтися машини, виникла потреба у фахівцях з механізації будівельних робіт, тому в 1938 р. у ДІБІ було засновано механічний факультет. Вже на початок 1939 р. в інституті діяли 18 кафедр.

В інституті опікувалися не лише професійним розвитком молоді: діяли гуртки, музичні колективи. З 1931 р. яскраве і захопливе інститутське життя висвітлювала газета «Будівельник». Розгортала свою діяльність бібліотека інституту. Тоді ж було створено спортивну базу інституту.

Війна жорстко втрутилася в життя країни. Відбулися зміни й у діяльності інституту. Викладачі, які мали військову спеціальність, були мобілізовані до діючої армії. Навчальний корпус інституту переобладнано на евакогоспіталь № 1789. У серпні 1941 р., згідно з розпорядженням Головного управління навчальних закладів Наркомбуду СРСР, інститут евакуйовано до Новосибірська, де навчання студентів продовжувалося за скороченим терміном. 1 листопада 1943 р. інститут відновив свою роботу у звільненому Дніпропетровську й одразу оголосив набір студентів. Почалася відбудова інституту та міста викладачами і студентами, які поверталися з фронту.

1945–1955 рр. Ядром професорсько-викладацького складу інституту наприкінці 40-х — на початку 50-х рр.

були науковці, чиє професійне становлення відбулося ще до 1917 р. Серед них — професори Михайло Іванович Малишев, завідувач кафедри основ і фундаментів, Степан Проклович Гомеля, завідувач кафедри деталей машин. Саме в цей період формується той кадровий потенціал, який надалі сприяв підвищенню авторитету інституту. Викладацький колектив поповнила велика група випускників інституту, відмінників, учорашніх фронтників. Серед них — М. М. Писанко, Г. І. Луста, П. О. Гагарін, І. В. Галятовський, А. П. Серко та ін.

Великий вклад у розвиток вищої інженерно-будівельної освіти внесли випускники Катеринославського політехнічного інституту, працюючи викладачами у Дніпропетровському інженерно-будівельному інституті. А саме: А. С. Фішман, який у 1937 р. захистив кандидатську дисертацію і працював асистентом (1930–1933), деканом будівельного факультету (1939) та доцентом кафедри будівельного виробництва (1933–1980); М. Г. Фішман, який працював доцентом кафедри архітектури (1931–1975); М. Р. Фельдман, який обіймав посади доцента та завідувача кафедри вищої математики і теоретичної механіки (1928–1975); Б. Ш. Дубовий, який за період з 1930 по 1975 р. був асистентом та доцентом кафедри будівельного виробництва, а з 1956 р. — завідувачем кафедри технології будівельного виробництва; І. Я. Білоцерківський, який працював з 1930 по 1975 р. асистентом та доцентом кафедри будівельної механіки.

1955–1965 рр. Колектив інституту активно відгукувався на вимоги часу, розвивався, оновлювався, експериментував. Майже 40% викладачів мали наукові ступені та вчені звання. За обсягом науково-дослідних робіт ДІБІ посів провідне місце серед будівельних ВНЗ України. В 1960 р. почало працювати студентське проектно-конструкторське бюро (СПКБ). Головним завданням СПКБ стало зближення навчальних програм із практикою інженерної справи.

З 1960 р. почали формуватися студентські будівельні загони, що працювали не тільки у Дніпропетровській області, але й у Сибіру, Казахстані.

1965–1975 рр. У 1964 р. ректором інституту став Павло Трохимович Резніченко — енергійний

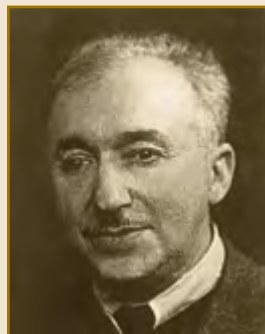
М. О. Буданов
(1888–1973)

О. А. Гармаш
(1890–1940)

А. С. Локшин
(1893–1934)

Г. Л. Швецько-Вінецький
(1901–1965)

Г. М. Савін
(1907–1975)

організатор, досвідчений педагог, дбайливий господарник. У цей час організовано два нові факультети — сільськогосподарського виробництва та архітектурний. Розширювалася й матеріально-технічна база інституту. В 1970–1971 рр. введені в експлуатацію новий навчальний корпус, плавальний басейн, п'ятиповерхова добудова до головного навчального корпусу.

1975–1985 рр. У 1980 р. в інституті працювало 37 кафедр, навчання проводили 530 викладачів, професорів та доцентів. Щорічно на перший курс приймали понад тисячу студентів. Тільки на факультетах денної форми навчання здобували освіту більше ніж п'ять тисяч студентів.

Викладацький та студентський колектив зростає, інститут працював у дві зміни, потрібні були нові аудиторії, лабораторні приміщення. В 1981 р. розпочато будівництво 13-поверхового корпусу, який вже через два роки було введено в експлуатацію. Побудували також студентський клуб та три студентські гуртожитки (№ 5, № 6, № 7) (архітектор — О. Б. Петров).

Розвивалися науково-практичні програми з найбільш важливих напрямів досліджень. Інститут став одним із провідних навчальних закладів України.

Опирались на традиції своїх засновників всі директори, а потім і ректори Дніпропетровського будівельного інституту та Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту. Завдяки їхньому організаторському та науковому таланту, великому вкладу кожного з них у розвиток будівельної освіти ДІБІ перетворився на один із провідних вузів країни.

1987–2017 рр. Новий етап у діяльності інституту пов'язаний з ім'ям Володимира Івановича Большакова, обраного ректором у 1987 р.

Розпочалася робота зі створення вчених рад із захисту докторських дисертацій, що відкрило нові можливості для підготовки викладачів вищої кваліфікації та цілеспрямованої підготовки докторів наук для інституту. З 1986 до 1990 р. понад 100 викладачів інституту захистили кандидатські та 17 — докторські дисертації.

У 1990 р. для координації роботи над міжнародними проектами, організації програм співробітництва із закордонними асоціаціями та обміну студентами й аспірантами, вченими було створено міжнародний відділ.

У 1992 р. розпочав роботу новий факультет — економічний, із набору студентів на престижні економічні спеціальності.

Найяскравішим доказом успішного розвитку вищої інженерно-будівельної освіти у Дніпропетровську було створення Придніпровської державної академії будівництва та архітектури на базі Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 244 від 20 квітня 1994 р. Цей статус здобули, вибороли та заслужили всі попередні покоління вчених, викладачів, аспірантів, студентів і співробітників, а наступні покоління будуть гордо нести його через роки, постійно підтверджуючи звання академії відмінним навчанням, натхненною працею, новими успіхами і творчими здобутками. Надання вищому навчальному закладу статусу академії свідчить про визнання його великого науково-педагогічного потенціалу, наявність переконливих перспектив

М. М. Писанко

Г. І. Луста

А. С. Фішман

Б. Ш. Дубовий

І. В. Галятовський

А. П. Серко

М. Г. Фішман

І. Я. Білоцерківський

зростання й широких можливостей підготовки висококваліфікованих кадрів для будівельного комплексу України.

Традиційно у кожному виші фундаментальною є діяльність кафедр. У педагогічній, науковій, методичній і виховній роботі будь-якої кафедри, як у дзеркалі, відображається головна концепція пошуків, успіхів і знахідок у справі виховання високоосвіченого інженера, представника майбутньої технічної еліти України.

У 2017 р. в академії працюють 39 кафедр. В історії їх створення можна виокремити чотири етапи:

I — початковий

Кафедра технології будівельного виробництва (1930)
 Кафедра залізобетонних і кам'яних конструкцій (1930)
 Кафедра будівельної механіки та опору матеріалів (1930)
 Кафедра вищої математики (1930)
 Кафедра фізики (1930)
 Кафедра землевпорядкування, будівництва автодоріг та геодезії (1930)
 Кафедра іноземних мов (1930)
 Кафедра філософії і політології (1930)
 Кафедра архітектури (1930)
 Кафедра нарисної геометрії та графіки (1930)
 Кафедра основ і фундаментів (1931)
 Кафедра металевих, дерев'яних і пластмасових конструкцій (1931)
 Кафедра теоретичної механіки (1931)
 Кафедра гідравліки (1931)
 Кафедра технології будівельних матеріалів, виробів та конструкцій (1932)
 Кафедра хімії (1933)
 Кафедра автоматики та електротехніки (1933)
 Кафедра інформаційно-вимірювальних технологій та систем (1939)

II — повоєнний

Кафедра будівельних та дорожніх машин (1944)
 Кафедра матеріалознавства та обробки матеріалів (1945)
 Кафедра фізвиховання і спорту (1948)
 Кафедра планування і організації виробництва (1956)

III — повнолітній

Кафедра теплотехніки і газопостачання (1961)
 Кафедра опалення, вентиляції і якості повітряного середовища (1963)
 Кафедра експлуатації та ремонту машин (1965)
 Кафедра основ архітектури (1970)
 Кафедра безпеки життєдіяльності (1971)
 Кафедра прикладної математики (1974)

IV — сучасний

Кафедра українознавства (1992)
 Кафедра менеджменту, управління проектами і логістики (1994)
 Кафедра економічної теорії та права (1996)

Кафедра екології та охорони навколишнього середовища (1997)

Кафедра економічної підготовки та перепідготовки (1998)

Кафедра фінансів і маркетингу (2002)

Кафедра інтенсивного навчання іноземним мовам (2002)

Кафедра міжнародної економіки (2003)

Кафедра обліку, економіки і управління персоналом підприємства (2009)

Кафедра реконструкції і управління в будівництві (2011)

Кафедра архітектурного проектування і дизайну (2013)

ВНЗ — це така рухлива система, яка дуже чутливо реагує на всі зміни в житті, на всі запити свого часу. Тому й інформація про діяльність Придніпровської державної академії будівництва та архітектури постійно змінюється і розширюється. У цьому і є запорука подальших звершень дніпропетровських будівельників.

Зберігаючи традиції підготовки інженерно-будівельних і архітектурних кадрів вищої кваліфікації, які нараховують вже сотню років, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, сконцентрувавши всі напрацювання своїх попередників, увібравши впродовж історії наукові розробки талановитих інженерів-будівельників, архітекторів і технологів будівельної галузі міста, впевнено дивиться у майбутнє. За ефективну й результативну працю ПДАБА неодноразово відзначалася нагородами у численних міжнародних та всеукраїнських рейтингових оглядах. Однією з визначних перемог була нагорода академії як провідного вишу України Генеральною дирекцією Міжнародної академії рейтингових технологій та соціології «Золота фортуна», присвоєння почесного звання «Лідер національної освіти» та звання переможця в огляді ВНЗ України у номінації «Міжнародне співробітництво в галузі освіти і науки».

РЕКТОРИ

ЗАБОРОВСЬКИЙ Сергій Андрійович Директор інституту (з березня 1917 р.)

Народився в 1859 р. У 1890 р. закінчив один із найстаріших ВНЗ Росії — Морський кадетський корпус. Після завершення навчання і отримання диплома військового інженера, працював на будівництві Транссибірської магістралі і брав участь у реконструкції Брестської фортеці. З 1901 р. виконував обов'язки екстраординарного професора Варшавського політехнічного інституту. З 1906 р. викладав «Будівельну механіку» в Катеринославському вищому гірничому училищі. З березня 1917 р., будучи професором гірничого училища, працював, за сумісництвом, першим директором у новоутвореному Катеринославському політехнічному інституті. У 1918 р. Катеринославський політехнічний інститут перетворено на Єврейський науковий інститут. Ректором цього інституту залишався С. А. Заборовський. Весною 1920 р. Єврейський науковий інститут знову перейменовано на Катеринославський політехнічний інститут (ректор — С. А. Заборовський), який проіснував до 1 липня 1921 р. і був реорганізований у Катеринославський вечірній робітничий будівельний технікум, що готував інженерів-будівельників. Сергій Андрійович, як досвідчений учений та організатор системи освіти, став завідувачем навчальної частини технікуму і викладав «Опір матеріалів». На базі технікуму в 1930 р. було створено Дніпропетровський будівельний інститут, який вважається нащадком Катеринославського політехнічного інституту. З огляду на факти біографії, проф. С. А. Заборовського історично можна вважати першим керівником вищої будівельної освіти Катеринослава — Дніпропетровська.

МІНДЕЛЬ Соломон Ісаакович Директор інституту (березень 1930 р. — вересень 1931 р.), в. о. директора (жовтень 1943 р. — грудень 1944 р.)

Народився в 1887 р. у містечку Кодин Київської губернії. Навчався в двокласному училищі. Трудову діяльність розпочав у каретній майстерні в Каневі. В 1904 р. переїхав до Білої Церкви, де працював маляром до кінця 1906 р. В 1907 р. переїхав до Катеринослава. Був маляром на будівництвах міста, в 1923 р. став секретарем робіткому і членом Президії Катеринославського губернського союзу будівельників. У 1925 р. організував будівельний кооператив «Червоний будівельник» і став головою Правління. У 1926 р. призначений директором Вечірнього робітничого будівельного технікуму. В 1930 р. технікум був перетворений на будівельний інститут. Директором новоого інституту було призначено С. І. Мінделя. На цій посаді працював до вересня 1931 р., а далі його переводять на виборну посаду до Дніпропетровської міської ради. З 1932 по 1933 р. працював заступником завідувача обласного відділу комунального господарства. В 1933–1934 рр. був головою міської ради Бердянська. Після повернення до Дніпропетровська очолив Облбудо-трест, де працював до 1938 р. З цього року обіймав посаду заступника директора з адміністративно-господарської частини Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту. В 1941 р. брав активну участь в евакуації інституту до Новосибірська, де продовжив роботу на колишній посаді в місцевому інженерно-будівельному інституті. В 1943 р. повернувся до Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту на посаду в. о. директора. В 1945 р. перейшов на роботу в Дніпропетровський металургійний інститут.

РЕКТОРИ

ВЕТРОВ Петро Костянтинович **Директор інституту (вересень 1931 р. — січень 1936 р.)**

Народився в 1903 р. У 16 років пішов працювати на Брянський завод. В 1920 р. брав участь у створенні комсомольської організації в Діївці, обраний членом повітового комітету комсомолу. З його ініціативи та за безпосередньою участю створений загін самооборони для боротьби з бандитами, які в той час лютували на Катеринославщині. В 1925–1926 рр. працював в окружкомі комсомолу. В 1927 р. направлений на навчання до Комвузу ім. Н. Крупської в Москві, після закінчення якого в 1928–1930 рр. перебував на партійній роботі. Взимку 1930 р. став студентом ДДІБІ. А в 1931 р. П. К. Ветрова, тоді ще студента, призначено директором інституту. Молодий 28-річний директор виправдав надану йому довіру. Під його керівництвом створено міцну навчальну базу: завершено будівництво аудиторного корпусу, розпочато роботу дослідних лабораторій, полігону будівельних механізмів, механічних майстерень. Петро Костянтинович піклувався про поліпшення побутових умов викладачів і студентів, налагоджував підсобне господарство. Успіхи в роботі навчального закладу були досить помітними. П. К. Ветров шість років очолював Дніпропетровський будівельний інститут і виявив найкращі якості організатора, інженера та вченого. Як здібний керівник, у січні 1936 р. призначений завідувачем відділу обкому партії, а в грудні цього ж року комуністи міста обрали Петра Костянтиновича секретарем Дніропетровського міськкому КП(б) У. Перед ним постало нове, надзвичайно широке коло обов'язків. Приділяючи велику увагу розвитку економіки, новий секретар не забув і про благоустрій міста, життя і побут його мешканців. Проте 2 липня 1937 р. його заарештували в службовому кабінеті. Звинувачення стандартні — належність до контрреволюційного троцькістського підпілля та терористична діяльність. Військовою колегією Верховного Суду СРСР був засуджений до розстрілу. 15 вересня 1937 р. вирок виконано. 7 травня 1957 р. рішення Військової колегії було скасовано, а справа припинена у зв'язку з відсутністю складу злочину. П. К. Ветрова реабілітовано посмертно. Колектив інституту, якому Петро Костянтинович віддав багато сил і енергії, зберігає добру пам'ять про свого колишнього керівника.

ШЕРЕШЕВСЬКИЙ Семен Йосипович **Директор інституту (січень 1936 р. — вересень 1937 р.)**

У 1930 р. закінчив Дніпропетровський будівельний інститут. Під його керівництвом у Дніпропетровському інженерно-будівельному інституті було скорочено перелік спеціальностей з двадцяти до восьми та перебудовано всю роботу ВНЗ з метою підготовки таких спеціалістів, як інженер-будівельник, інженер-будівельник-архітектор, інженер-будівельник з внутрішньозаводського транспорту, інженер-будівельник-економіст, інженер з водогону та каналізації, інженер з опалення тощо. За часів керівництва С. Й. Шерешевського інститутом було створено будівельний факультет із двома спеціалізаціями — «Організація і технологія виробництва будівельних робіт», «Будівельні конструкції», а також загальнотехнічний факультет.

РЕКТОРИ

КАРЧЕМСЬКИЙ Мойсей Юрійович
Директор інституту (лютий 1944 р. — червень 1953 р.)
Кандидат технічних наук

Народився в 1905 р. в м. Брагін (Білорусь). У 1931 р. закінчив Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут. З 1930 по 1933 р. працював на оборонних спорудах, а з 1933 по 1938 р. — у Дніпропетровському відділенні «ПРОМБУДПРОЕКТу» на посаді групового інженера-проектувальника. Висококваліфікований фахівець М. Ю. Карчемський був одним із проектувальників великих прокатних цехів Півдня СРСР, у тому числі «Запорозсталі». В 1938 р. призначений директором Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту. Цю посаду обіймав до вересня 1941 р. до евакуації інституту до Новосибірська. З вересня 1941 по 1943 р. Мойсей Юрійович працював директором Московського інженерно-будівельного інституту ім. В. В. Куйбишева. З 1944 по 1953 р. знову обіймав посаду директора Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту. З 1953 по 1982 р. працював у інституті доцентом кафедр будівельного виробництва (1953–1960), доцентом, старшим науковим співробітником залізобетонних та кам'яних конструкцій (1960–1982). Маючи багатий досвід роботи та володіючи достатньою науковою ерудицією, М. Ю. Карчемський зумів на посаді директора інституту добре організувати навчальний процес і розгорнути велику науково-дослідну роботу, результати якої використовувалися в будівельній промисловості. Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут під керівництвом Мойсея Юрійовича брав участь у проектуванні та будівництві Дніпропетровських заводів-гігантів — автомобільного заводу та металургійного комбінату ім. Ф. Е. Дзержинського та ін.

РУДНИК Яков Володимирович
Директор інституту (листопад 1953 р. — грудень 1961 р.)
Кандидат технічних наук

Народився в 1903 р. у с. Козерозі Коцюбинського району Чернігівської області. В 1930 р. закінчив Київський лісотехнічний інститут. Учасник Великої Вітчизняної війни (1941–1946), мав п'ять урядових нагород. У 1949 р. у Москві захистив кандидатську дисертацію. Маючи великий педагогічний досвід роботи у ВНЗ країни (Москва, Київ), Я. В. Рудник був призначений директором Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту, де працював упродовж 1953–1961 рр. У цей же час (за сумісництвом) був завідувачем кафедри деталей машин. За час перебування на посаді директора інституту проводив велику організаторську роботу з розвитку матеріально-технічної бази інституту (будівництво нової частини навчального корпусу та створення низки нових лабораторій із сучасною апаратурою) та покращення підготовки висококваліфікованих кадрів, фахівців-будівельників і механіків. Приділяв велику увагу розвитку науково-дослідної роботи та співпраці з виробництвами. З 1961 по 1962 р. працював доцентом кафедри деталей машин. Після обрання за конкурсом перейшов працювати доцентом кафедри будівельних машин до Київського інженерно-будівельного інституту.

РЕКТОРИ

ГРИГОРОВ Іван Павлович

Директор інституту (грудень 1961 р. — серпень 1964 р.)

Кандидат технічних наук

Народився в 1911 р. у м. Кобеляки Полтавської області. В 1939 р. закінчив Ленінградський гідрографічний інститут. Був залишений на педагогічній роботі цього інституту. Працював асистентом кафедри геодезії і одночасно був аспірантом кафедри гідрографії. Під час навчання, як старший гідрограф, брав участь в гідрографічній експедиції морями Арктики. В червні 1941 р. пішов добровольцем на фронт. Після лікування поранення у шпиталі, з 1942 по 1947 р. працював начальником експедиції в Арктиці. Його дослідна робота в Арктиці стала основою кандидатської дисертації, яку І. П. Григоров захистив у 1949 р. В 1949–1950 рр. — заступник начальника, а в 1950–1954 — директор Одеського інституту інженерів морського флоту. В 1954–1978 рр. працював у Дніпропетровському інженерно-будівельному інституті. В 1954–1964 рр. — завідувач кафедри геодезії, з 1955 р. — декан факультету з підготовки інженерів із техніків, у 1961–1964 рр. — ректор Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту. В 1964–1978 рр. — доцент кафедри геодезії інституту. Педагогічна діяльність І. П. Григорова продовжувалася з 1949 по 1978 р., яку він успішно поєднував з науковою та громадсько-організаторською роботою, за що відзначений десятьма урядовими нагородами, в тому числі орденами Червоної Зірки та Трудового Червоного Прапора, медалями «За оборону Ленінграду», «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над Германією» та ін.

РЕЗНІЧЕНКО Павло Трохимович

Директор інституту (серпень 1964 р. — травень 1987 р.)

Кандидат технічних наук

Народився в 1928 р. у с. Вороновка Новомосковського району Дніпропетровської області. В 1950 р. закінчив Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут. У 1958 р. захистив кандидатську дисертацію, присвячену вдосконаленню технології монтажу житлових великоблочних будинків. У 1959 р. обраний на посаду доцента кафедри економіки, організації та планування будівництва. П. Т. Резніченко був фахівцем у галузі великоблочного та великопанельного будівництва. В 1960 р. був заступником директора інституту з навчальної роботи. В 1962 р. переведений на посаду проректора з наукової роботи. В 1964 р. призначений ректором Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту (до 1987 р.). За період роботи на посаді ректора проводив велику діяльність зі зміцнення матеріально-технічної бази інституту (збудовано новий навчально-лабораторний корпус, одну з найбільших серед ВНЗ України спортивну залу). За його безпосередньої підтримки в будівельному інституті вперше в Україні було запроваджено систему естетичної освіти і виховання, за якою, згідно з розкладом, починаючи з I по IV курс, вивчалися курси основ музичного, театрального, образотворчого, кіно- і телевізійного мистецтва, а також технічної (промислової) естетики. Діяльність ректора успішно поєднував з науково-дослідною роботою, будучи завідувачем кафедри технології будівельного виробництва (1981–1995).

